

СЕВРЮКОВ Валерій
кандидат юридичних наук,
начальник відділу підготовки прокурорів
з підтримання публічного обвинувачення в суді
інституту спеціальної підготовки
Національної академії прокуратури України,
м. Київ, Україна

ЯКІСНЕ ТА ЕФЕКТИВНЕ ПІДТРИМАННЯ ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ В СУДІ ЯК НАСЛІДОК УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРОКУРОРІВ ДО ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до норм Основного Закону України прокуратура України здійснює підтримання публічного обвинувачення поруч з іншими функціями, зазначеними у ст. 131-1 Конституції України [1] та ст. 9 Перехідних положень Конституції України, а також відповідно до ст. 36 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [2].

Однак необхідно зазначити, що згідно з Конституцією України прокуратура здійснює підтримання публічного обвинувачення, а відповідно до п. 15 ч. 2 ст. 36 КПК України прокурор підтримує державне обвинувачення в суді. Також і у п. 3 ч. 1 ст. 3 КПК України визначено, що процесуальна діяльність прокурора, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (злочин), – це державне обвинувачення відповідно до визначення основних термінів КПК України.

Тобто метою підтримання прокурором обвинувачення в суді є забезпечення кримінальної відповідальності обвинуваченої особи. Але в КПК України існує також і така норма, яка зобов'язує прокурора, який підтримує обвинувачення в суді, відмовитись від підтримання державного обвинувачення, якщо пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується.

Таким чином, на мій погляд, метою підтримання прокурором обвинувачення в суді є забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень і охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, щоб кожен, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до кримінальної відповідальності, а жоден невинуватий не був притягнутий до кримінальної відповідальності.

Отже, прокурор, який є обвинувачем у кримінальному провадженні, що розглядається судом першої інстанції, має бути висококваліфікованим фахівцем своєї справи.

Прокурор, крім вищої юридичної освіти, певною мірою має володіти знаннями в області психології (за всіма категоріями злочинів, передбачених у Кримінальному кодексі України [3]) для обрання правильної й ефективної стратегії і тактики при підтриманні в суді обвинувачення, а також для вміння правильно ставити (формулювати) запитання під час судового допиту та подання до суду доказів, що доводять вину обвинуваченої особи. А щодо злочинів, що передбачені Особливою частиною Кримінального кодексу України, оперувати знаннями з тих областей, що охороняються Законом про кримінальну відповідальність, починаючи з розділу I Особливої частини («Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»), оскільки в будь-якому кримінальному провадженні, що знаходиться відповідно до ст. 216 КПК України в провадженні будь-якого органу досудового розслідування, при закінченні досудового розслідування і направленні обвинувального акта та матеріалів кримінального провадження до суду для розгляду по суті необхідне підтримання цього обвинувачення в суді прокурором.

Тому, щоб не стати рудиментом у системі правосуддя, суспільстві та державі загалом, прокурори зобов'язані нести в собі, щонайменше, два оціночні критерії:

- 1) моральність та духовність;
- 2) професіоналізм.

Моральність та духовність включає в себе всі чесноти людини, зокрема культуру, етику, порядність, чесність, відповідальність, гідність, державницький підхід до справи...

Професіоналізм – це комплекс знань, умінь та навичок у симбіозі теорії та практики, починаючи від вищої юридичної освіти і закінчуючи практичним досвідом, між якими обов'язково мають бути спеціалізована підготовка, самопідготовка, вдосконалення (оновлення) професійної кваліфікації.

Лише за таких умов, на мою думку, робота прокурора як обвинувача буде і якісною, і ефективною для органів прокуратури України, для кожного громадянина, суспільства і держави загалом.

Термін «ефективність» походить від латинського «ефект» і в перекладі означає результат, внаслідок якихось дій, а ефективним слід розуміти все те, що призводить до бажаних наслідків і є дієвим.

Термін «якість» – це сукупність характеристик об'єкта, які відносяться до його здатності задовольнити встановлені або передбачені вимоги.

На сучасному етапі розвитку нашої країни, на мою думку, вимоги щодо діяльності органів прокуратури України загалом та робота кожного прокурора окремо є як у кожного громадянина України окремо, так і в суспільства загалом.

Як зазначено у статті голови Консультативної місії Європейського Союзу Кястутіса Ланчінскаса «Українській правді» від 17 грудня 2018 року: «У кримінальних провадженнях часто бракує доказів і належного обґрунтування ви-

сунутих обвинувачень, тому судді не в змозі винести об'єктивного рішення у справі. Іншими словами – системний брак якості» [4].

«Оцінювання ефективності роботи – це проблематика, яку дехто може вважати «внутрішньою» справою кожної окремої установи, що забезпечує верховенство права.

Проте немає сумнівів у тому, що таке оцінювання має величезний вплив на те, чи матимуть громадяни у своїй країні справжнє правосуддя».

«Зв'язок із громадою» і «довіра» – це категорії не кількісні, а якісні. Важливу роль у цьому процесі відіграє зміна культури роботи. Культура, в свою чергу залежить від якості освіти та професійної підготовки, від керівників та їхніх лідерських здібностей, а також від наявності в організації системи цінностей».

Таким чином, на моє переконання, якість та ефективність в будь-якій діяльності прокурора, в тому числі й на напрямі підтримання обвинувачення в суді, – це наслідок успішної підготовки як кандидата на посаду прокурора, так і вже працюючого прокурора.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2019).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2019).
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 10.09.2019).
4. Кястутіс Ланчінскас. Оцінювання ефективності роботи: якість важливіша за кількість. *Українська правда*. 2018. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2018/12/17/7201474/> (дата звернення: 10.09.2019).